

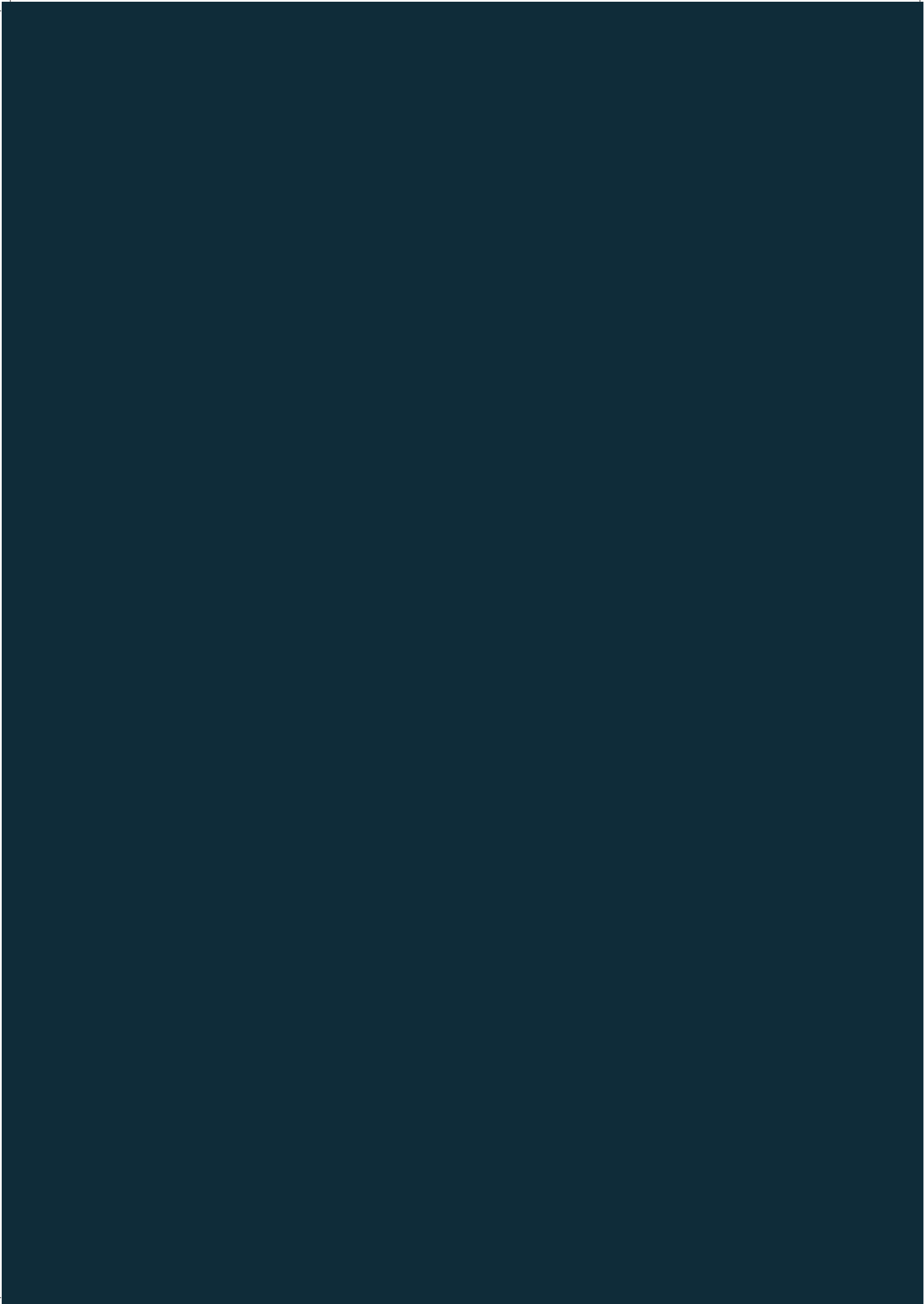

Inspirationskatalog

Konkrete handlinger til arbejde med verdensmål og arbejdsmiljø

BYGHERRE
FORENINGEN

Udarbejdet af Bygherreforeningens
arbejdsmiljøudvalg. 1. udgave

Indhold

Verdensmål og arbejdsmiljø	1
Udvalgte verdensmål og arbejdsmiljø	4
Mål 3: Sundhed og trivsel	5
Sund adfærd	6
Kemi og skadelige stoffer	8
Mål 4: Kvalitetsuddannelse	11
Uddannelse og arbejdsmiljø	12
Mål 5: Ligestilling mellem kønnene	13
Diversitet og diskrimination	14
Mål 6: Rent vand og sanitet	15
Spildevandshåndtering	16
Mål 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst	17
Trivsel og nedslidning	18
Mål 9: Industri, innovation og infrastruktur	21
Ressourcer og udledning	22
Viden om arbejdsmiljøprocesser	23
Anvendelse af teknologi	24
Mål 10: Mindre ulighed	25
Arbejdspladskultur	26
Sprog og formidling	27
Mål 12: Ansvarligt forbrug og produktion	29
Fossile drivmidler	30
Affald og kemikalier	31
Sortering og genanvendelse	32
Ledelse og arbejdsmiljø	33
Business case og sociale omkostninger	34
Mål 16: Fred, retfærdighed og stærke institutioner	35
Tydelighed i roller og ansvar	36
Inddragelse, læring og implementering	37
Mål 17: Partnerskaber for handling	39
Gensidig respekt i samarbejder	40

Verdensmål og arbejdsmiljø

Inspirationskatalog til det strategiske arbejde med verdensmål

Verdensmålene bliver for mange organisationer opfattet som et godt værktøj til at definere målsætninger ift. samfundsansvar. Verdensmålene giver både mulighed for at definere pejlemærker og retningslinjer for egen organisation - og for at formulere krav og kriterier for samarbejdspartnere på det sociale, miljømæssige og økonomiske område.

Uden struktur og de rette værktøjer kan verdensmålene dog opleves som meget u håndgribelige og svære at omsætte til virkelighed i egen virksomhed og risikerer at blive ufrivillig "greenwashing", som dels kan skæmme troværdigheden internt og eksternt og dels forlænge den uundgåelige omstillingsproces, som alle organisationer skal igennem for at overleve.

Bygherreforeningens værktøjer

I Bygherreforeningen argumenterer vi for, at verdensmålene er et godt værktøj for professionelle bygherrer til at definere et ambitionsniveau for egen virksomhed i kombination med krav til samarbejdspartnere i bygge- og anlægsprojekter. Vi forsøger samtidig at hjælpe bygherrerne til at arbejde på et strategisk niveau med de overordnede målsætninger og til at få dem omsat til konkrete og målbare handlinger, der kan indarbejdes i byggeprogrammer/kravspecifikationer i projekterne.

Bygherreforeningen har udgivet et *Bygherremanifest*, som giver inspiration til det strategiske arbejde med alle verdensmålene. Herudfra kan man så prioritere og arbejde med de verdensmål som umiddelbart giver størst værdi for den enkelte bygherreorganisation eller det enkelte projekt.

Med dialogværktøjet *Verdensmålsbarometeret* kan man få hjælp til at arbejde sig igennem prioriteringsøvelsen på strategisk, taktisk og operationelt niveau.

Med nærværende inspirationskatalog følger vi endnu en dimension til Bygherreforeningens og dermed bygherrerens verdensmålsværktøjskasse. Arbejdsmiljøudvalget har således udarbejdet et katalog med potentielle indsatser, der går et spadestik dybere end manifestet, og som kan indarbejdes direkte i bygherrerens verdensmålsstrategier og handleplaner. Her er der lagt vægt på problemstillinger inden for arbejdsmiljø, sundheds- og sikkerhedsaspekter og potentielle indsatser, der kan skabe bedre forhold på byggepladser og i de færdige byggerier eller anlæg. Med henblik på at gøre det operationelt og enkelt at anvende er det udformet således, at udvalgte mål og delmål kan indarbejdes direkte i udbudsmaterialet. Der indgår handlinger og indikatorer, der understøtter dialog, status og evaluering i den løbende forbedring af arbejdsmiljøet på byggepladsen.

Kataloget kan understøtte bygherrerens interne dialog, når der skal udarbejdes konkrete bæredygtighedsmålsætninger for de nævnte problemstillinger, og give inspiration til operationalisering af strategien via konkrete handlinger og indikatorer under de enkelte mål.

Arbejdsmiljøudvalgets udvalgte mål

Ud fra de 17 verdensmål har vi udvalgt 10 mål og delmål, som er relevante for forbedring af arbejdsmiljøet. De udvalgte mål og delmål understøtter udvikling og forbedring af arbejdsmiljøet på byggeprojekter og i den efterfølgende drift.

I katalogets indholdsfortegnelse finder du de 10 udvalgte verdensmål, der er relevante for arbejdsmiljøet. Til hvert verdensmål er der en underoverskrift, der viser, hvilke arbejdsmiljømæssige emner der behandles i de efterfølgende delmål, og der formuleret forslag til et overordnet strategisk mål, I som bygherrer kan sætte fokus på. De strategiske mål lægger sig op ad de beskrevne mål i

Bygherremanifestet. Under hvert af delmålene har vi skitseret, hvilke udfordringer der ønskes imødegået, og på den baggrund har vi formuleret forslag til en målsætning for delmålet.

Udvalget har operationaliseret delmålene til konkrete handlinger, der kan sættes i værk. Til hver handling følger et eksempel på en målbar indikator, der kan vise, hvorvidt målet er opnået. Udvalget har bestræbt sig på at være så konkrete i både handlinger og indikatorer som muligt, og det væsentlige er, at I træffer beslutning om, hvilke mål I vil arbejde med, og hvordan I vil gøre det.

Katalog til inspiration

Kataloget skal ikke betragtes som en fiks og færdig drejebog, der skal følges, men som et sted, hvor der kan hentes ideer til, hvordan arbejdsmiljø kan indtænkes i FN's verdensmål, og dermed blive en aktiv del af bygherrenes strategiske, taktiske og operationelle arbejde hermed.

Link til Bygherreforeningens manifest: [file:///C:/Users/mek/Downloads/bygherremanifest-til-fn39s-verdensmaal%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/mek/Downloads/bygherremanifest-til-fn39s-verdensmaal%20(1).pdf)

Link til Verdensmålsbarometeret: <https://verdensmaalsbarometeret.dk/>

Oversigt over udvalgte mål med skitsering af den arbejdsmiljømæssige målsætning

Mål 3. Sundhed og trivsel.

En byggeplads skal være tryk, sikker, tilgængelig og egnet som arbejdsplads for alle, hvor man ikke bliver nedslidt eller kommer til skade. En sund og bæredygtig arbejdsplads.

Mål 4. Kvalitetsuddannelse.

Sikre at alle på byggepladsen efterlever arbejdsmiljøloven i praksis.

Mål 5. Ligestilling mellem kønnene.

En byggeplads skal være en tryk arbejdsplads for alle uanset køn, seksuel præference, handicap, etnicitet eller andet.

Mål 6. Rent vand og sanitet.

Spildevandshåndtering og forebyggelse af forurening ifm. byggeri.

Mål 8. Anstændige job og økonomisk vækst.

Realistiske tidsplaner, bygbare projekter og modvirke nedslidning.

Mål 9. Industri, innovation og infrastruktur.

Brug af rene og miljøvenlige teknologier samt brug af innovation til sundere og renere arbejdsmiljø og minimere restprodukter.

10. Mindre ulighed.

Arbejdsmiljøet skal sikre at, der er plads, værdighed og lige vilkår til alle på byggepladsen (Sikkerhed og sundhed).

Mål 12. Ansvarligt forbrug og produktion.

Holdbare bygbare løsninger der baserer sig på mindst muligt ressourceforbrug og spild samt højest mulig regenerering (klima).

Mål 16. Fred, retfærdighed og stærke institutioner.

Fair konkurrence om opgaverne, fokus på transparens og ligebehandling (ingen bestikkelse og oligarker).

Mål 17. Partnerskaber for handling.

Fremme samarbejde om opfyldelse af verdensmål, erfaringsudveksling på tværs. Styrkelse af samarbejder i bred forstand.

**Udvalgte
verdensmål
og arbejdsmiljø**

Mål 3: Sundhed og trivsel

Strategimål

Vi har et strategisk mål om at forebygge negative sundhedseffekter af udførelsen og brugen af bygninger og anlæg i drift. Vores tilgang er helhedsorienteret, og vi fokuserer på universelt design, sikkerhed, miljørigtige materialer, optimale indeklimaforhold og skabelse af gode rammer for tryghed og trivsel.

Sund adfærd

Delmål 3.4.

Inden 2030 skal tidlig dødelighed, som følge af ikke-smitsomme sygdomme, reduceres med en tredjedel gennem forebyggelse og behandling, og mental sundhed og trivsel skal fremmes

Problemstilling

Der er behov for at udbrede viden og metoder/redskaber til en sundhedsfremmende adfærd på byggerierne. En viden som den enkelte ansatte tager med sig i eget arbejde.

Målsætning

Vi vil lave et paradigme/regime for sundhedsfremme og forebyggelse, herunder trivsel og mental sundhed for alle grupper af medarbejdere på bygge- og anlægsprojekter. Vores anbefalinger til henholdsvis medarbejdere i egen organisation og til virksomhederne på pladsen skal motivere til forebyggende adfærd i og uden for arbejdssfæren. Vi sikrer, at der gennemføres fx årlige arbejdspladsvurderinger/medarbejdertilfredshedsundersøgelser, der i højst mulig grad er baseret på nedenstående handlinger/kriterier, og handler på baggrund resultaterne.

Handlinger

Indikator

Vi sikrer introduktion, fx fysisk og virtuel rundvisning samt e-læring til alle på det pågældende byggeprojekt om arbejdsmiljø og forebyggende initiativer og tiltag, der understøtter trivsel og mental sundhed.	→	100 % deltagelse i introduktion.
Vi udbreder viden til ansatte og samarbejdspartner på byggeprojektet om forebyggelse af arbejdsbetingede sygdomme ved udførelse af arbejde.	→	Måling af kendskab til og anvendelse af forebyggende værnemidler, fx via spørgeskema eller quiz til medarbejdere på byggeplads.
Vi etablerer praksis og procedurer, der sikrer, at bygherre og AMK B løbende evaluerer og følger op på det psykiske arbejdsmiljø	→	Arbejdsmiljølogbog ajourføres løbende. Måling af samarbejde evt. baseret på en samarbejdsaftale og en fastlagt møderække (på lederniveau). Måling på stemningsindikator på arbejdspladsen.
Vi igangsætter initiativer, der handler om f.eks. sund kost på byggepladsen.	→	Spørgeskema/quiz til medarbejdere på byggeplads om trivsel.
Vi indfører røgfrie byggepladser. Kravet indskrives i udbudsmateriale.	→	Stikprøvekontrol. Overtrædelse anføres i logbog og medfører påtale og evt. bortvisning.
Vi opfordrer til motion, sundhedscheck, fysioterapeutgennemgang og lignende tilbud.	→	Måling på initiativer i samarbejde med eksterne aktører, der har fokus på sundhed.
Vi minimerer forekomsten af natarbejde og sikrer, at planlægning af arbejdet tilrettelægges, så arbejds- og hviletider er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.	→	Indberetning/dokumentation fra leverandører. Registreringer (fx hver måned) af medarbejders natarbejde.

Kemi og skadelige stoffer

Delmål 3.9.

Inden 2030 skal antallet af dødsfald og sygdomstilfælde som følge af udsættelse for farlige kemikalier samt luft-, vand- og jordforurening væsentligt reduceres.

Problemstilling

Mængden af kemi og antallet af skadelige stoffer i byggerier er stigende. Samtidigt er der er alt for lidt viden om disses påvirkning på mennesket, og der mangler retningslinjer for håndtering og/eller undgåelse af de farlige stoffer og materialer.

Målsætning

Inden udgangen af (kvarstal/år) vil vi have tilvejebragt et paradigme/regime/retningslinjer for vurdering og håndtering af farlige stoffer og materialer samt formidling af de skadelige kemikalier og materialers påvirkning på mennesket og dets helbred til medarbejdere på bygge- og anlægsprojekter herunder kemisk risikovurdering Vores anbefalinger til medarbejderne/entreprenører skal sikre at adfærd og arbejdsgange på byggepladsen foregår på måder, der imødegår påvirkning fra farlige stoffer og materialer. Vi gennemfører undersøgelser blandt medarbejdere på byggepladsen baseret på nedenstående handlinger/kriterier, og handler på baggrund resultaterne heraf.

Handlinger

Indikator

Vi vil formulere en arbejdsmiljøstrategi og anvende standarder og certificeringer som erstatninger, så brugen af skadelige kemikalier og materialer minimeres.	Målsætninger og handleplaner med målbare parametre.
I program- og projekteringsfaserne vil vi sætte fokus på, hvilke byggekonstruktioner og materialevalg der minimerer skadelige materialer og kemikalier.	Dokumentation (log) for valg af substitution.
Vi vil udarbejde arbejdsmiljøstrategi for, hvordan materialevalg i projekteringen implementeres i udførelsen - fx via en positivliste (eller knockout-liste).	Dokumentation (log) for opfølgning af strategien.
Ved opstart på hvert byggeprojekt vil vi introducere til retningslinjer og praksis for håndtering af kemikalier og skadelige stoffer.	Overholdelse af minimumskravene i den frivillige bæredygtighedsklasse (FBK) og liste over uønskede stoffer (LOUS) og REACH-listerne ¹ er kendt af medarbejderne. Sikring af, at sikkerhedsdatablade forefindes ved projektstart, og at kemikalier er risikovurderet.
Vi vil sikre at ansatte på byggeriet får viden om evt. præaccepterede skadelige stoffer og materialer samt disses effekt- og skadespåvirkninger og risiko ved anvendelse.	Fast punkt på sikkerhedsmøder suppleret af informationsmateriale på stedet.
Vi vil sikre, at ansatte på byggeprojektet får viden om kemiske stoffers påvirkning af menneskets sundhed.	Fast punkt på sikkerhedsmøder og suppleret af informationsmateriale, kampagner, oplæring m.m. på stedet
Vi efterspørger de højeste standarder til imødegåelse af allergier. Det sker gennem valg af materialer med lav afgasningsrisici, værnemidler, veldrevne ventilationssystemer og gennem høj rengøringsstandard.	Spørgeskema til medarbejdere på byggeplads om trivsel. Kontrolmålinger af toksiske koncentrationer (ift. BR og sikkerhedsblade).

1 REACH-listerne: Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals.

Mål 4: Kvalitets- uddannelse

Strategimål

Som en del af vores strategi har vi formuleret en uddannelsespolitik, der skal højne alle medarbejderes viden om fysisk og psykisk arbejdsmiljø. Vores tilgang vil være, at vi som bygherre tager vores overordnede ansvar alvorligt, og gennem udbud stiller krav til leverandørernes (dokumenterede) kompetencer. Kompetencer kan således medtages som enten et udbudskriterium (ofte anvendt) eller et tildelingskriterium (ved byggerier, der kræver særlige kompetencer, fx ved farligt arbejde).

Uddannelse og arbejdsmiljø

Delmål 4.7.

Inden 2030 skal alle elever have tilegnet sig den viden og de færdigheder, som er nødvendig for at fremme bæredygtig udvikling, herunder bl.a. gennem undervisning i bæredygtig udvikling og bæredygtig livsstil, menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene, fremme af en fredelig og ikkevoldelig kultur, globalt medborgerskab samt anerkendelse af kulturel mangfoldighed og af kulturens bidrag til bæredygtig udvikling.

Problemstilling

Der er en udbredt mangel på uddannelse i arbejdsmiljø på alle dele af byggeriets uddannelser. Mange uddannede både ingeniører, konstruktører og håndværkere kender ikke til arbejdsmiljø – det skal være del af de respektive uddannelser.

Målsætning

Vi vil arbejde for, at alle grupper af ansatte på byggeriet/byggebranchen får uddannelse og viden om arbejdsmiljø.

Handlinger

Indikator

Vi vil udarbejde minimumskrav for vidensniveau blandt ansatte på byggeriet om arbejdsmiljø, både fysisk og psykisk samt om kemi og dets effekter mm.	→	Alle ansatte på byggepladsen har fået en introduktion til det ønskede vidensniveau for sikkerhed på byggepladsen, herunder håndtering af skadelige stoffer (kemi).
Vi vil synliggøre vores holdninger og påtager os formidling om arbejdsmiljø, når/hvis der besøgende på byggepladsen/besøgscentret.	→	Besøgende bærer altid korrekt påbudt sikkerhedsudstyr på byggepladsen.
Vi vil sikre, at alle udenlandske medarbejdere/ansatte modtager uddannelse om arbejdsmiljø, så de kan arbejde sikkert på danske byggepladser.	→	Alle udenlandske ansatte på byggepladsen har fået en introduktion til det ønskede vidensniveau for sikkerhed på byggepladsen, herunder håndtering af skadelige stoffer (kemi) på relevant sprog understøttet af piktogrammer/tegnenserier.

Mål 5: Ligestilling mellem kønnene

Strategimål

Vi udvikler velfunderede politikker og lovgivning, der kan håndhæves, og som fremmer ligestilling mellem kønnene og styrker alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder på alle niveauer. Vores tilgang er, at de fysiske faciliteter, omgangstone og adfærd på byggepladsen er inkluderende, anerkendende, ligeværdige og respektfulde uanset køn, seksuelle præferencer, handicap eller etnicitet.

Diversitet og diskrimination

Delmål 5.c.

Velfunderede politikker og lovgivning, der kan håndhæves, og som fremmer ligestilling mellem kønnene og styrker alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder på alle niveauer, skal vedtages og styrkes.

Problemstilling

Der er behov for rammer og indsatser, der understøtter diversitet og forebygger diskrimination, samt faciliteter og hjælpemidler, der afhjælper fysisk belastning/nedslidning.

Målsætning

Vi vil skabe de nødvendige rammer (fysiske som psykiske), der skal til for, at alle personer uanset køn, seksuelle præferencer, handicap, etnicitet eller andet kan arbejde på byggeriet.

Handlinger

Indikator

Vi vil sætte fokus på initiativer, der forebygger krænkende adfærd og øget inklusion - fx respektfuld omgangstone/code of conduct som bygherren opstiller kriterier for.	→	De opstillede kriterier er kommunikeret ved byggeriets start, og der er opnået en respektfuld omgangstone/code of conduct under hele byggeperioden.
Vi vil sikre fysiske rammer, der muliggør øget antal kvindelige medarbejdere på byggepladsen.	→	I udbud stiller vi krav om omklædningsfaciliteter med mulighed for individuel omklædning og bad.
I den skriftlige formidling af arbejdsmiljøpolitikker sættes fokus på sprogligheden - er den fx biased ift. kønsstereotyper.	→	Arbejdsmiljøpolitikker er gennemlæst/revi-deret.

Mål 6: Rent vand og sanitet

Strategimål

Vi skal sikre, at bygge- og anlægsaktiviteter sker under hensyntagen til grundvandsressourcer og risiko for oversvømmelser. Indsatsen for at sikre rent vand kan involvere vandbesparende løsninger i bygninger og anlæg eller lokal håndtering af regnvand og spildevand.

Spildevands- håndtering

Delmål 6.3.

Inden 2030 skal vandkvaliteten forbedres ved at reducere forurening, afskaffe affaldsdumping og minimere udslip af farlige kemikalier og materialer, og halvere andelen af ubehandlet spildevand og væsentligt øge genanvendelse og sikker genbrug globalt.

Problemstilling

Der er behov for øget opmærksomhed og forebyggelse af forurening i forbindelse med byggeri.

Målsætning

Vi vil sikre tilstrækkelig med forsyning af rent vand og inddæmning af forurening i forbindelse med byggeprojekter.

Handlinger

Indikator

Vi vil have et øget fokus på beredskabsplaner af hensyn til beskyttelse af drikkevandet. Større opmærksomhed på risikoen for fx udslip af kemikalier, olie mm., herunder træning, udstyr samt risikoanalyser.	→	Regelmæssige tilsyn på, hvordan undervisning og træning, beredskabet/risikoanalyser gennemføres.
Vi vil sikre en sikker spildevandshåndtering.	→	Opkobling på eksisterende offentlig kloak eller opsamling i tanke.
Vi vil sikre beskyttelse af drikkevandet ved at sætte fokus på reduktion og fjernelse af kemikalier, der fx bruges til at dæmpe plantevæksten på bygge- og anlægspladser.	→	Ved planlægning og projektering tages højde for skadelige kemikalier fx via en positivliste (substitution af skadelige stoffer).

Mål 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst

Strategimål

For at skabe anstændige jobs vil vi tilstræbe realistiske hovedtidsplaner og gennemarbejdede og bygbare projekter. Herunder, at der er en plan for koordinering af projektets forskellige dele, og at der skabes en fælles forståelse/teamsprit for projektets gennemførelse. Dette vil typisk skulle ske i samarbejde med de involverede udførende på byggeriet.

Trivsel og nedslidning

Delmål 8.8.

Arbejdstagernes rettigheder skal beskyttes og et sikkert og stabilt arbejdsmiljø for alle arbejdstagere skal fremmes, herunder for migrantarbejdere, især kvindelige migranter, og dem i usikre beskæftigelsesforhold.

Problemstilling

Der er ikke tilstrækkelig med opmærksomhed på, at anstændige job også handler om at det enkelte individ på lang sigt skal kunne holde til at arbejde på bygge- og anlægsprojekter. Der er behov for at sætte klare rammer, der kan sikre individets trivsel og sikkerhed gennem ledelsesmæssigt fokus.

Målsætning

Vi vil udvikle politikker for arbejdsmiljøet på byggepladsen og i præfabrikationen, bl.a. kendskab til og anvendelse af hjælpemidler for at modvirke og minimere fysisk nedslidning og undgåelse af ulykker. Det skal sikre, at arbejdet på bygge- og anlægsprojekter og i præfabrikationen bliver bæredygtig på individ-niveau.

Handlinger

Indikator

Gennem vores arbejdsmiljøpolitik vil vi sikre, at rammerne for arbejdet udformes, så alt nedrivnings-, bygge- og anlægsarbejde kan gennemføres sikkert og sundhedsmæssigt ansvarligt, og så nedslidning af medarbejderne undgås.	→ Vi har udarbejdet en arbejdsmiljøpolitik, der sikrer at byggeriet gennemføres sikkerheds- og sundmæssigt ansvarligt. Arbejdsmiljøpolitikken indarbejdes i projektet og PSS.
I udbud opstilles kriterier for anvendelse af byggematerialer, som tager hensyn til bygbarhed, og arbejdsgange der forebygger nedslidning.	→ Projekterende rådgiver har sikret fokus på arbejdsgange og materialevalg på relevante projekteringsmøder, koordineringsmøder og andre møder.
I kontrakten med rådgiver indskrives krav om en ansvarlig for beskrivelse på arbejdsmiljøområdet, og at arbejdsmiljøkoordinering (AMK P) inddrages.	→ Der udpeges en særlig arbejdsmiljøansvarlig (projekteringsleder) hos de projekterende, som kan varetage arbejdsmiljøhensyn i projekteringen. Der kræves en tilsvarende arbejdsmiljøansvarlig hos entreprenøren.
Vi vil sikre, at der allerede i projekteringen arbejdes for at undgå ulykker i byggeriet som følge af arbejdet på byggepladserne.	→ Der er stillet krav om, at de projekterende bidrager aktivt til de værktøjer (indtænke risici tidligt i processen), som bygherre og koordinator anvender.
Vi vil arbejde for at reducere nedslidning og u hensigtsmæssige påvirkninger som følge af arbejdet på byggepladserne.	→ I udbud er opstillet kriterier for anvendelse af tekniske hjælpemidler til at afhjælpe nedslidning.
Vi vil arbejde for at ændre adfærden på vores byggepladser, så vi undgår ulykker.	→ Ledelsen sikrer og dokumenterer, at alle på pladsen introduceres til den ønskede omsorg- og sikkerhedskultur, dvs. at vi hjælper hinanden, og at alle har ansvar for, at byggepladsen er sikker. Emnet er jævnligt drøftet på sikkerhedsmøder og der er lavet retningslinjer og/eller kampagner på relevante sprog eller via piktogrammer.

<p>Vi vil arbejde for, at der er god trivsel på vores byggepladser. Dette gælder for alle medarbejdere uanset nationalitet, køn, etnicitet med mere.</p>	<p>→</p> <p>Ledelsen sikrer og dokumenterer at der sker en drøftelse af samarbejdet, fx via målinger(-barometer) jævnligt fx hvert kvartal.</p>
<p>For at få en forståelse for, hvordan sikkerhedsadfærd kan ændres, indberettes der uønskede hændelser og gode tiltag, som kan anvendes til forbedring af arbejdsmiljø.</p>	<p>→</p> <p>Der indsamles data om ulykker, nærved-ulykker/hændelser og gode tiltag, der behandles på sikkerhedsmøder og anvendes til læring.</p> <p>Den indsamlede viden formuleres generisk, så den kan formidles og deles på tværs af byggeprojekter internt og eksternt.</p>
<p>For at styrke fokus på arbejdsmiljø vil vi (på chef-niveau) være synlige på byggepladsen med særligt blik på arbejdsmiljø.</p>	<p>→</p> <p>Der gennemføres ledelsesrunderinger på udvalgte pladser, fx 2 – 4 gange om året og der er udarbejdes værktøjer til ledelsesrunderinger og dokumentation heraf - fx via en tjekliste/auditliste.</p>
<p>Vi udarbejder strategi og handleplaner for at forebygge arbejdsulykker og nedslidning, som formidles til relevante aktører.</p>	<p>→</p> <p>Der skabes incitament, som understøtter forbedret arbejdsmiljøadfærd. Fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. at vi stopper arbejdet, hvis AM-leverancer tilsidesættes. Det kræver en bemyndigelse til AM-koordinator. B. at der kan indføres bonusordninger (fejringer m. m). for god varetagelse af AM. Fx på runderinger. C. at der opsættes 'leading indicators' – der måles på forebyggende handlinger og data herfor.
<p>For at styrke vores koordinerings-rolle skal koordinator være uafhængig af de øvrige aktører. Enten som egen koordinator, som 3. part eller ved at beskrives og prissættes som selvstændig ydelse.</p>	<p>→</p> <p>Vi tager stilling til koordinators rolle, kompetencer og uafhængighed i det konkrete projekt, fx via procesmodellen/programbeskrivelsen, organisationsplan, samarbejdsaftaler, etc.</p>

Mål 9: Industri, innovation og infrastruktur

Strategimål

Vi vil bidrage positivt til, at der skal udvikles nye løsninger i bygge- og anlægsbranchen. I vores strategi vil vi efterspørge fremtidssikrede og fleksible løsninger samt brug af rene og miljøvenlige teknologier og industrielle processer. Vi vil intensivere mest mulig genbrug/genanvendelse af byggematerialer samt undgå unødigt transport af materialer og restprodukter.

Ressourcer og udledning

Delmål 9.4.

Inden 2030 skal infrastrukturen opgraderes og industrier retrofitteres for at gøre dem bæredygtige, med mere effektiv udnyttelse af ressourcer og øget brug af rene og miljøvenlige teknologier og industrielle processer. Alle lande skal handle ud fra deres respektive kapacitet.

Problemstilling

Der er behov for at anvende ressourcer/materialer bedre og at nedsætte udledningen af sundhedsskadelige stoffer i bygge- og anlægsprojekter.

Målsætning

Vi vil sikre bedre udnyttelse af byggematerialer og ressourcer og øge anvendelse af elektrisk værktøj og maskineri på bygge- og anlægsprojekter.

Handlinger

Indikator

I projekteringen skal det dokumenteres, at man ved valg af materialer har sikret det mindst mulige klimaaftryk. Fra og med 1/1-2023 skal der foreligge en LCA for alle byggerier.	→	At projektet er miljøcertificeret bedst muligt via anerkendte deklarations- og certificeringsordninger som fx LCA (Life Cycle Assessment) og EPD (Environmental Product Declaration) ² .
Ved opstart vil vi stille krav om størst mulig anvendelse af elektrisk værktøj og maskineri mhp. at minimere partikel- og CO ₂ -udledning.	→	At der anvendes elektrisk værktøj og maskineri på byggepladsen. Såfremt der ikke anvendes elektrisk værktøj, skal årsagen dokumenteres.
Vi vil formulere mål om at reducere støj, støv mm. fra maskiner på byggepladser.	→	At det er en ryddelig, rengjort og støjminimeret byggeplads, hvor høreværn anvendes når nødvendigt.

2 Fra og med 1/1-2023 skal der foreligge en LCA for alle byggerier.

Viden om arbejds- miljøprocesser

Delmål 9.5.

Videnskabelig forskning skal styrkes, og den teknologiske kapacitet i de industrielle sektorer i alle lande skal opgraderes (især i udviklingslandene). Dette skal bl.a. ske ved inden 2030 at fremme innovation og væsentligt forøge det samlede antal forsknings- og udviklingsmedarbejdere pr. 1 million indbyggere og ved at øge de offentlige og private midler til forskning og udvikling.

Problemstilling

Viden om praksis og bæredygtige processer på arbejdsmiljøområdet er ikke tilstrækkeligt.

Målsætning

Vi vil arbejde på at øge forskning og evidens om, hvad der virker på arbejdsmiljøområdet.

Handlinger

Indikator

Vores ledelse skal sikre, at alle i egen bygherreorganisation har adgang til og viden om bygherres ansvar og pligter om arbejdsmiljøet.	→	Vi er synlige og går foran – walk the talk – fx ved jævnlige besøg på byggepladserne.
Vi vil stille vores projekter til rådighed for forskning for på den måde at bidrage til viden, der kan forbedre praksis på sikkerhed og arbejdsmiljøområdet.	→	Ved implementering af forskningsresultaterne skal der gennemføres en survey før og efter implementeringen, der kan vise, hvorvidt sikkerhed og arbejdsmiljø på byggepladsen er forbedret.

Anvendelse af teknologi

Delmål 9.c.

Adgang til informations- og kommunikationsteknologi skal øges betydeligt, og det skal tilstræbes at tilbyde alle adgang til Internettet, til en overkommelig pris, i de mindst udviklede lande, inden 2020.

Problemstilling

Potentialerne for at anvende digitalisering, herunder robotteknologi på arbejdsmiljøområdet, er ikke udnyttet.

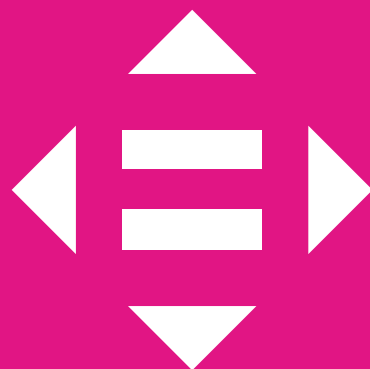
Målsætning

Vi vil sikre, at der sker en øget formidling, indsamling af data og læring om arbejdsmiljø (sikkerhed og sundhed) via IT og digitalisering. Vi vil sikre øget anvendelse af robotteknologi.

Handlinger

Indikator

Vi vil sætte øget fokus på potentialerne i digitalisering for at forbedre sikkerhed og sundhed.	Der er anvendt apps fx "Giv et praj" (København og Gentofte Kommune) til registrering af ulykker og nærvæd-hændelser. Afklar, hvem der er ansvarlig for opfølgning, læring og formidling af indsamlet data.
Som del af overblikket over sikkerhed, og hvem der arbejder hvor, vil vi indføre ID på byggepladsen.	Overblik over aktiviteter og bemanning på byggepladsen.
Vi vil sætte øget fokus på anvendelse af robotteknologi, hvor det aflaster fx tunge løft.	Ved gennemgang af projektet (granskningsfaser) vurderes om belastende arbejdsopgaver - herunder tunge løft - kan erstattes af robotteknologi.

Mål 10: Mindre ulighed

Strategimål

I vores strategi vil vi gennem vores indkøbspolitik bidrage til at sikre anstændige arbejdsforhold til alle involverede i vores bygge- og anlægsprojekter, herunder at modvirke social dumping. Der kan også i forbindelse med den efterfølgende drift tages initiativer vedrørende integration, der forbedrer marginaliserede gruppers adgang til arbejdsmarkedet.

Arbejdspladskultur

Delmål 10.3.

Alle skal sikres lige muligheder, ligesom samfundsforårsagede uligheder skal reduceres, bl.a. ved at afskaffe diskriminerende love, politikker og skikke, og ved at fremme hensigtsmæssig lovgivning, politikker og foranstaltninger til at imødegå dette.

Problemstilling

Der er behov for større diversitet og mindre ulighed i byggebranchen og særligt blandt udførende på bygge- og anlægsprojekter. Kultur (og arbejdsmiljø) på byggepladserne er ikke befordrende for diversitet og for tiltrækning af en bredere sammensætning af arbejdstagere/medarbejdere til branchen.

Økonomi og hierarki på byggeprojekterne fører ofte til, at ansatte nederst i værdikæden bliver overset.

Målsætning

Vi vil skabe bedre rammer for ligestilling og lige adgang til jobs i byggebranchen. Vi vil sikre, at alle i værdikæden har lige betingelser, når det gælder arbejdsmiljø (sikkerhed og sundhed).

Handlinger

Indikator

Vi vil sætte fokus på sidste led i værdikæden (de udførende håndværkere) og vil arbejde for, at alle uanset ansættelses- og kontraktforhold har samme rettigheder.	Alle ansatte på byggepladsen har samme rettigheder, uanset ansættelses- og kontraktforhold. Se vejledning og paradigmer hos Foreningen for Byggeriets Samfundsansvar https://www.byggerietssamfundsansvar.dk/god-praksis/vurder-systematisk-egne-projekter/paradigmer-for-samfundsansvar
Vi vil sætte fokus på et inkluderende arbejdsmiljø og ansættelse af personer på kanten af arbejdsmarkedet via målsætninger indskrevet i udbud og kontrakter med entreprenører.	Målsætninger er formuleret i kontrakter/bilag til kontrakter ved udbud.
I det enkelte projekt vil vi arbejde på at skabe en holdånd/team spirit, hvor alles bidrag er vigtige for den samlede proces og resultat, og man drager omsorg for hinanden uanset position og faglig placering i værdikæden.	Jævnlig samarbejds møder, der understøtter god trivsel og samarbejdet på tværs i projektet.

Sprog og formidling

Delmål 10.4.

Der skal vedtages politikker, især finans-, løn- og socialpolitik, og gradvist opnås større lighed.

Problemstilling

En stor del af de udførende på byggepladserne er migrantarbejdere (vandrende arbejdskraft) med andet sprog end dansk og ofte lange arbejdsdage. Manglende kendskab til arbejdsmiljø og lange arbejdsdage kan øge ulykkesfrekvensen.

Målsætning

Vi vil skabe lige adgang til viden om arbejdsmiljø for alle ansatte på byggeriet og i særlig grad for dem sidst i værdikæden.

Handlinger

Indikator

Vi vil formulere politikker (og krav), som sætter fokus på ordnede arbejdsforhold og alle medarbejderes rettigheder.	→	Gennemført en let forståelig introduktion til den enkelte byggeplads ved opstart af projektet. Introduktionen kan omfatte fx baggrund og formål med projektet samt definition af roller og ønsket forventning til samarbejdet. Det gennemføres på relevante sprog og med supplerende piktogrammer.
Vi vil sikre, at alle generelt forstår instruktioner på byggepladsen (herunder at der evt. må formidles på flere sprog) og dermed at instruktioner, retningslinjer m.m. omkring arbejdsmiljø er klare.	→	Piktogrammer og anvisninger er synlige mange steder på byggepladsen på relevante sprog.
Vi vil sikre, at projektets hovedtidsplan er realistisk, og at en løbende opdatering ligeledes er realistisk at gennemføre, så andelen af lange arbejdsdage undgås/minimeres.	→	Ulykker og nærved-hændelser, der kan henføres til stress, træthed og lignende tidspresfaktorer, er undgået.

Mål 12: Ansvarligt forbrug og produktion

Strategimål

Vi vil efterspørge bæredygtige, holdbare og bygbare løsninger, der baserer sig på mindst muligt ressourceforbrug og spild samt højest mulig regenerering. Vigtigt er også fokus på bygninger og anlægs design og livscyklus ift. adskillelse, genbrug/genanvendelse og bortskaffelse i et cirkulært økonomisk perspektiv. Ligeledes vil vi sikre os ansvarlige produktionsforhold - bl.a. gennem krav til leverandører.

Fossile drivmidler

Delmål 12.2.

Inden 2030 skal der opnås en bæredygtig forvaltning og effektiv udnyttelse af naturressourcer.

Problemstilling

Udledninger fra fossile brændsler/drivmidler har negative indvirkninger på miljøet og mennesker. Der er behov for minimering af udledningen.

Målsætning

Vi vil skabe sammenhæng mellem arbejdsmiljø og bæredygtighed gennem udfasning af bl.a. fossile brændsler/drivmidler.

Handlinger

Vi vil arbejde for at udfase fossile brændsler/drivmidler på entreprenørmaskiner - også for at reducere forureningen for dem der arbejder på byggepladsen.

Vi vil formulere krav til anvendelse af ikke-forurenende entreprenørmaskiner i kontrakter ved udbud - fx elektrisk drevne maskiner.

Indikator

På byggepladsen forefindes i videst muligt omfang entreprenørmaskiner, der er elektrisk drevet.

Affald og kemikalier

Delmål 12.4.

Inden 2020 skal der opnås en miljømæssig forsvarlig håndtering af kemikalier og affald i hele deres livscyklus, i overensstemmelse med de aftalte internationale rammer, og udledning til luft, vand og jord skal væsentligt reduceres for at minimere negative indvirkninger på menneskers sundhed og miljøet.

Problemstilling

Der er ikke tilstrækkelige forskrifter og praksis for håndtering af affald og kemikalier.

Målsætning

Vi vil arbejde for minimering af affald og kemikalier på byggepladsen.

Handlinger

Indikator

Vi vil i kontrakter indskrive krav om, at substitutionsprincippet for skadelige stoffer skal overholdes, og arbejde for at forebyggelsesprincipper fra bekendtgørelse 117 efterleves. Ligeledes vil vi sætte fokus på kollektive frem for individuelle foranstaltninger.	→	Krav skal i videst muligt omfang være beskrevet i udbudsmaterialet, evt. ved forslag til erstatnings-/alternative stoffer. Projektet skal ligeledes beskrive tilgængelige kollektive foranstaltninger, herunder muligheder for affaldssortering.
Vi vil anvende positivlister for brug af kemikalier.	→	Positivlister indgår som bilag i udbudsmateriale.
Vi vil sikre, at der anvendes værnemidler.	→	Anvendelse af værnemidler beskrives i udbudsmateriale.

Sortering og genanvendelse

Delmål 12.5.

Inden 2030 skal affaldsgenereringen væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

Problemstilling

I genanvendelse og minimering af ressourcer/materialer er der behov for, at sortering og genanvendelse sker på arbejdsmiljørigtige betingelser.

Målsætning

Vi vil minimere affald og øge genanvendelse på måder, hvor håndtering af materialerne sker, uden at kompromittere arbejdsmiljøet.

Handlinger

Indikator

<p>Vi vil arbejde for at sikre størst mulig genanvendelse af materialer.</p> <p>Genanvendelse skal foregå under hensyntagen til arbejdsmiljøet for de mennesker, som skal håndtere materialerne – såvel under nedtagning som ved indbygning.</p>	<p>Udbudsbeskrivelsen skal redegøre for, i hvilket omfang der kan anvendes genbrugsmaterialer.</p> <p>I udbud skal håndtering af genbrugsmaterialer beskrives, så arbejdsmiljøkrav overholdes.</p>
<p>Vi vil stille krav om principper for nedbrydning³.</p>	<p>Principper for nedbrydning og evt. muligt genbrug beskrives i udbudsmateriale.</p> <p>Note: Fra 2023 forventes der krav om, at bygherren udpeger en miljø- og ressourcortlægger, og at der stilles krav om selektiv nedrivning. Det kan stille særlige krav til arbejdsmiljøet under nedrivningen, som i en række tilfælde må forventes at blive mere arbejdskraftintensiv på grund af sorteringsarbejdet.</p>

3 Fra 2023 forventes der krav om, at bygherren udarbejder en nedrivningsplan.

Ledelse og arbejdsmiljø

Delmål 12.6.

Virksomheder, især store og transnationale virksomheder, skal opfordres til at benytte bæredygtig praksis og til at integrere oplysninger om bæredygtighed i deres rapporteringscyklus.

Problemstilling

Arbejdsmiljø vægtes ikke på niveau med øvrige faktorer, der er bestemmende for vurderingen af et godt byggeri.

Målsætning

Vi vil arbejde på at et godt arbejdsmiljø spiller positivt ind på øvrige faktorer i byggeriet.

Handlinger

Indikator

Vi vil sætte fokus på, at arbejdsmiljø indgår som en vigtig del af et godt byggeri.	→	Arbejdsmiljø indgår som et fast punkt på alle møder i projektforsløbet, og arbejdsmiljøkoordinator (P & B) indgår på niveau med projekterings- og byggeleder.
Vi arbejder aktivt med ledelsens prioritering og fokus på arbejdsmiljøet ved fx at benytte strategiske greb som Safety First, hvor en synlig topledelse er omdrejningspunktet.	→	Ingen på byggepladsen er i tvivl om, at arbejdsmiljøet har bygherrens opmærksomhed - fx grundet jævnlige besøg af topledelsen på byggepladsen.
Vi vil udvise nysgerrighed og interesse for at lære af ulykker og nærvæd-hændelser. Vi vil introducere en systematik ift. registrering, rapportering og analyse hændelser.	→	Der er foretaget registrering og rapportering af alle ulykker og nærvæd-hændelser samt opfølgning og læring af disse. Der er opstillet indikatorer for, hvad der skal måles på både ift. uheldsmæssigheder og det, der går godt.
Vi vil stille krav til virksomheder om at oplyse ulykkesfrekvens. Vi vil aktivt bidrage til, at der skabes en ensartet definition på opgørelse af ulykkesfrekvens i byggeriet, så det bliver gennemskueligt og målbart, og resultater og udvikling kan følges.	→	I udbud og kontrakter anmodes om virksomhedens ulykkesfrekvens. At der er skabt en ensartet definition, som kan bruges i branchen.

Business case og sociale omkostninger

Delmål 12.7.

Der skal fremmes bæredygtige offentlige indkøbspraksis i overensstemmelse med nationale politikker og prioriteter.

Problemstilling

Arbejdsmiljø og sociale omkostninger indgår ikke som del af business case.

Målsætning

Vi vil sikre, at arbejdsmiljø og omkostninger skal indgå i byggeriets business case. Og at sociale klausuler og SCR indgår som del af indkøbspolitik.

Handlinger

Indikator

I forbindelse med udarbejdelsen af vores business case foretager vi en risikovurdering af de negative effekter af uhensigtsmæssigt arbejdsmiljø. Dette skal afspejles i byggeprogrammet.	→ Udvælgelse af arbejdsmiljøaktiviteter som fx arbejdsmiljøplan, sikkerhedsanvisninger, AM-koordinatorer eller specifikke fokusområder, faldulykker og håndtering af kemiske stoffer (se fx FBK).
Vi vil opstille mål for, hvilke uddannelsesniveauer der ønskes for arbejdsmiljøkoordinatorer hos samarbejdspartnerne på projektet.	→ Alle på byggepladsen har det uddannelsesniveau, der er krævet i udbudsmaterialet, og bidrager aktivt til at sikre et godt arbejdsmiljø.
Vi udarbejder en indkøbspolitik, hvor principper for kædeansvar, CSR og sociale klausuler vægtes.	→ I udbudsmaterialet indgår krav om kædeansvar, CSR og sociale klausuler.
Vi vil sikre bedst mulig kvalitet og godt arbejdsmiljø ud fra den økonomiske ramme. Det gør vi ved at kræve, at rådgiver leverer det samlede overblik over økonomi ved faseovergange og ved væsentlige økonomiske dispositioner/besparelser i byggefasen.	→ At der er gennemført en sikker økonomisk styring, der sikrer bedst mulig kvalitet og arbejdsmiljø i projektet.

Mål 16: Fred, retfærdighed og stærke institutioner

Strategimål

I vores strategi vil vi sikre fair konkurrence om opgaver i bygge- og anlægsprojekter gennem fokus på transparens i udbud, ligebehandling mellem de bydende virksomheder og beslutninger på et sagligt grundlag. Dermed styrkes tillid og retfærdighed i markedet.

Tydelighed i roller og ansvar

Delmål 16.6.

Der skal udvikles effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner på alle niveauer.

Problemstilling

Organisering i projekter er kompleks, hvilket blandt andet medfører, at der ikke er tilstrækkelig gennemsigtighed ift. roller og ansvar.

Målsætning

Vi vil udvikle transparens og politikker, der understøtter kædeansvar gennem involvering og demokratiprocesser i arbejdet med arbejdsmiljø.

Handlinger

Indikator

Vi vil sætte fokus på AM-organiseringen på byggepladsen, så den bruges mere aktivt.	Der er skabt åbenhed i organisationen om ansvar for arbejdsmiljø og synlighed om beslutningsprocesser. Det kan fx ses i rolle- og ansvarsfordeling i organisationsdiagrammer.
Vi vil skabe synlig ledelse fra bygherreorganisationen, der udviser interesse som ansvarlig for projektet.	Vores projektleder er jævnligt på byggepladsen og deltager i relevante bygge- og sikkerhedsmøder på pladsen.
Vi vil arbejde for forenkling af dokumentation – det skal gøres let og tilgængeligt.	De nødvendige dokumenter bliver udfyldt, og der følges op.

Inddragelse, læring og implementering

Delmål 16.7.

Der skal sikres lydhøre, inkluderende, deltagerbaserede og repræsentative beslutningsprocesser på alle niveauer.

Problemstilling

Der lyttes ikke i tilstrækkelig grad til dem, der udfører arbejdet på byggepladserne, og derved mistes vigtig viden om de konkrete arbejdsmiljøudfordringer på byggeriet

Målsætning

Vi vil sikre inkluderende, deltagerbaserede og repræsentative beslutningsprocesser på alle niveauer i byggeriet.

Handlinger

Indikator

Vi vil udnytte potentialerne i den demokratiske organisering på arbejdsmiljøområdet – involvering af medarbejdere.	→ Medarbejderne er inddraget i udvikling af gode løsninger/metoder og bedst mulig fremdrift i projektet.
Arbejdsmiljøsystemet er demokratisk og kan give stemme til de udførende på byggepladsen.	→ Der bliver afholdt jævnlige sikkerhedsmøder med relevant dagsorden.
Vi vil sætte fokus på læring fremfor på fejl og mangelkultur. Via tillid, åbenhed og nysgerrighed gøres det bedre næste gang.	→ Der er skabt en kultur, hvor fejl opfattes som kilde positiv læring, deles og accepteres.

Mål 17: Partnerskaber for handling

Strategimål

I vores strategi skal vi definere egne målsætninger og aktivt fremme samarbejde om opfyldelse af verdensmålene. Det kan fx omfatte erfaringsudveksling på tværs blandt bygherrer og i dialog med myndigheder og brancheorganisationer om initiativer, der understøtter verdensmålene.

Det omfatter især dialog og samarbejde med værdikæden om krav, gensidige forventninger og definition af roller, der skal gøre byggeriets parter i stand til at opfylde kravene og målene - nu og i fremtiden.

Gensidig respekt i samarbejder

Delmål 17.16.

Der skal forbedres Nord-Syd-, Syd-Syd- og det regionale triangulære samarbejde samt det internationale samarbejde omkring, og adgang til, videnskab, teknologi og innovation, og øges vidensdeling igennem gensidige aftalte vilkår, herunder forbedret koordinering af eksisterende mekanismer, især på FN-niveau, og gennem en global teknologi-faciliteringsmekanisme.

Problemstilling

Behov for forventningsafstemning og mere dialog mellem aktører i anlægs- og byggeprojektet og på tværs af værdikæden.

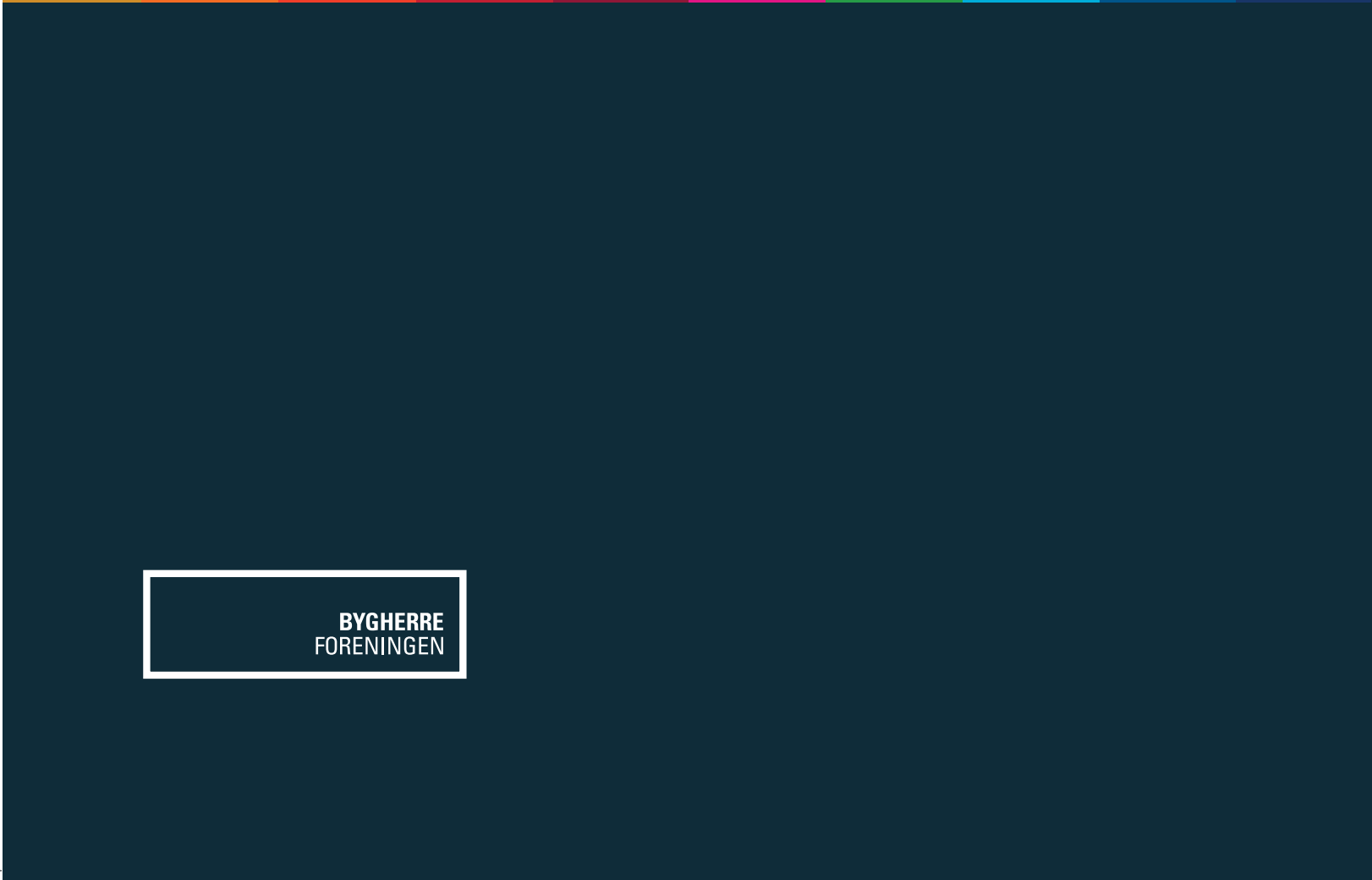
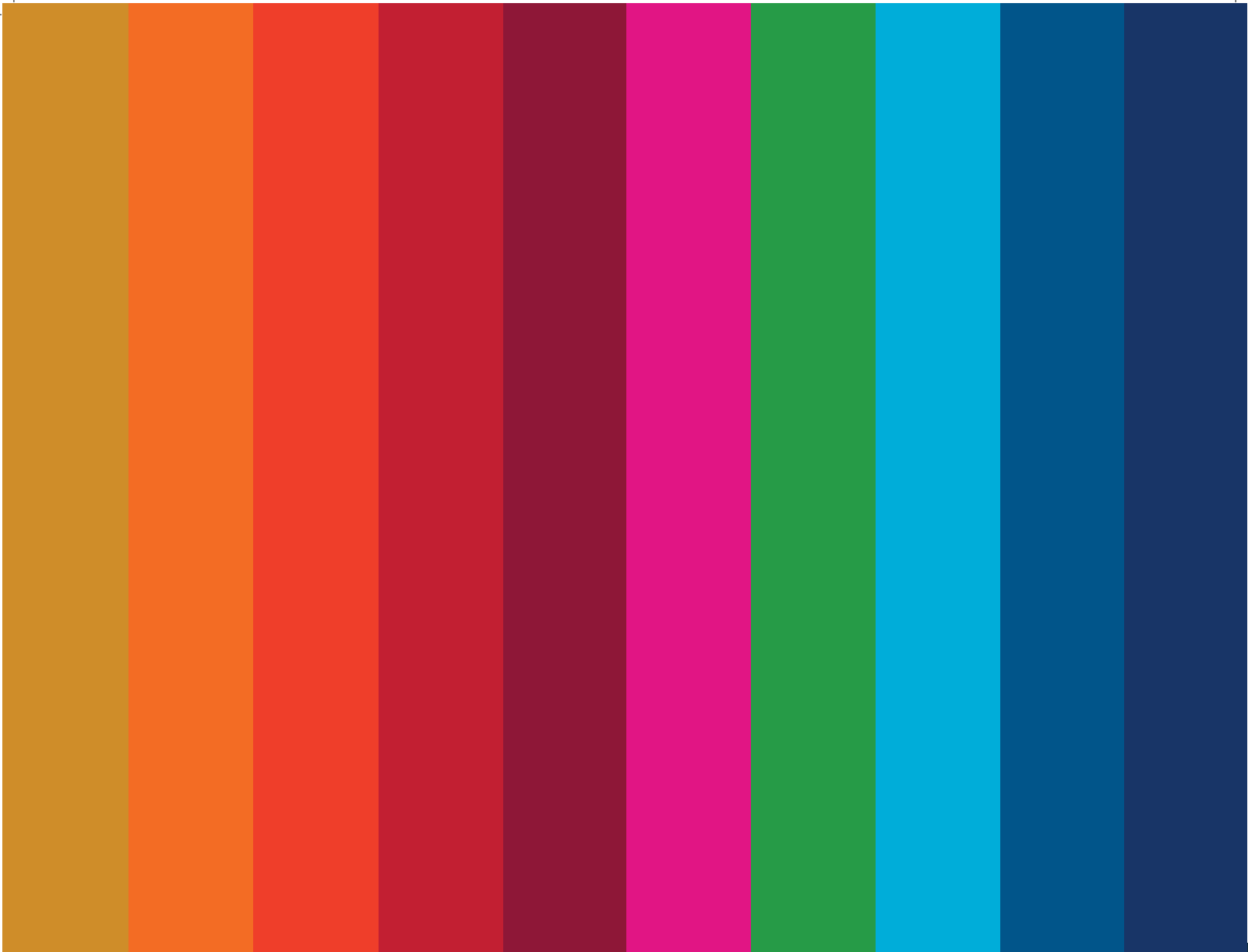
Målsætning

Vi vil udvikle, etablere og vedligeholde gode samarbejdsrelationer og dialog mellem alle aktører på byggeriet for at sikre bedre resultater for arbejdsmiljøet.

Handlinger

Indikator

Vi vil sætte fokus på dialog og samarbejde ved udarbejdelse af fx samarbejdsaftaler, der definerer succeskriterier for samarbejde om sikkerhed og arbejdsmiljø.	Der følges løbende op på samarbejdsaftaler og måles på succeskriterier.
Vi vil være drivende i ønsket om det gode samarbejde og skabe incitament til det gode samarbejde.	Vi er synlige på byggepladsen og dialogen er anerkendende og respektfuld.
Vi vil etablere samarbejdsaftaler ved opstart og følge op på samarbejdet på det konkrete byggeri.	Underskrevne samarbejdsdokumenter som bilag til kontrakter samt sikring af, at indgåede aftaler er overholdt.
I vores strategiske partnerskabermodeller udarbejdes aftaler baseret på dialog med entreprenører om succeskriterier og proces for sikring af det gode arbejdsmiljø og sikkerhed.	Underskrevne strategiske partnerskabsaftaler indgår som bilag til kontrakter. Der følges løbende op på aftalerne.
Vi vil stille krav om, at samarbejdspartnere (HE/TE) tager ansvar for de næste led i kæden.	Kontrakten udformes således, at ansvaret juridisk påhviler kontraktholder (HE/TE).

**BYGHERRE
FORENINGEN**